

[ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ
ՆԱԽԱԼՍԱՐԱՆ]

Գրիգոր Բալասանյան

ԱՄՆ-Ի ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՆԱՐԱԿԱՅԻՆ ԿՈՎԿԱՍՈՒՄ

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

**«ԱՄՆ-Ի ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ
ՀԱՐԱՎԱՅԻՆ ԿՈՎԿԱՍՈՒՄ»**

*ՄԱԳԻՍՏՐՈՍԱԿԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ
ԾՐԱԳԻՐ*

Երևան
ԵՊՀ հրատարակչություն
2015

ՀՏԴ 327
ԳՄԴ 66.4
Ա 526

*Հրատարակվել է ԵՊՀ միջազգային
հարաբերությունների ֆակուլտետի գիտական
խորհրդի որոշմամբ*

Կազմող՝ պ. գ. թ., դոցենտ Գ. Ա. Բալասանյան

Ա 526 ԱՄՆ-ի քաղաքականությունը Հարավային Կովկասում/
Կազմող՝ Ա. Բալասանյան, -Եր., ԵՊՀ հրատ., 2015, 24 էջ:

«ԱՄՆ-ի քաղաքականությունը Հարավային Կովկասում» (1204/M14) դասընթացի ծրագիրը մշակվել է Երևանի պետական համալսարանի միջազգային հարաբերությունների ֆակուլտետի ուսումնամեթոդական խորհրդի և միջազգային հարաբերությունների և դիվանագիտության ամբիոնի կողմից ներկայացված կրթական ծրագրերի պահանջներին համապատասխան: Այն նախատեսված է «Տարածաշրջանային քաղաքականություն» մագիստրոսական ծրագրում ընդգրկված ուսանողների և տարածաշրջանում ԱՄՆ-ի կողմից իրականացվող քաղաքականությամբ հետաքրքրվողների համար:

ՀՏԴ 327
ԳՄԴ 66.4

ISBN 978-5-8084-1943-8

© ԵՊՀ հրատ., 2015
© Կազմողի համար, 2015

Քովանդակություն

Ծանոթագրություն5

Քաժին 1

Կազմակերպչական-մեթոդական խնդիրներ

1.1. Դասընթացի նպատակը6

1.2. Դասընթացի կրթական արդյունքները6

1.3. Գիտելիքների ստուգման ընթացիկ ձևերը7

Քաժին 2

Դասընթացի թեմաները և համառոտ բովանդակությունը

2.1. Դասընթացի կազմակերպչական-մեթոդական տվյալները8

2.2. Դասընթացի թեմատիկ պլանը.....8

2.3. Դասընթացի բովանդակությունը10

Ծանոթագրություն

Խորհրդային Միության փլուզումից և երկբևեռ աշխարհակարգի վերացումից հետո ԱՄՆ-ը ակտիվացրեց իր քաղաքականությունը՝ ընդլայնելով ազդեցության սահմանները երկրագնդի տարբեր հատվածներում: Հարավային Կովկասը բնականաբար դարձավ այդ քաղաքականության գլխավոր ուղղություններից մեկը: Հարուստ լինելով վառելիքաէներգետիկ պաշարներով և ունենալով կարևոր աշխարհաքաղաքական դիրք՝ Հարավային Կովկասը շարունակ գտնվել է գերտերությունների շահախնդրությունների կիզակետում: Մրցակցությունը այս տարածաշրջանում Միացյալ Նահանգներին դրդեց կարգավորելու և բարելավելու հարաբերությունները Հարավային Կովկասի երկրների հետ: 2001թ. սկսած՝ ԱՄՆ-ը փորձում էր ավելի հաստատուն հիմքեր ստեղծել այդ տարածաշրջանում իր ներկայությունը գերակշիռ դարձնելու համար, որի հետևանքով ստեղծված լարվածությունը հանգեցրեց ռուս-վրացական հնգօրյա պատերազմին:

Հարավային Կովկասում ԱՄՆ-ի քաղաքականության ուսումնասիրությունը բնականաբար զուգորդվում է տարածաշրջանում հարավկովկասյան երկրների վարած քաղաքականության հետևողական ուսումնասիրության հետ, առանձնակի ուշադրություն է նվիրված այդ երկրների ներքին և արտաքին քաղաքականությանը ԱՄՆ-ի ազդեցության խնդրին: Առաջնահերթ կարևորություն ունեցող այս խնդիրները քննվում և լուսաբանվում են ԱՄՆ-ի՝ տվյալ ժամանակաշրջանի 3 նախագահների վարած քաղաքականության ընդհանուր պատկերի ներքո:

Քաժին 1

Կազմակերպչական-մեթոդական խնդիրներ

1.1. Գասընթացի նպատակը

Գասընթացը լուսաբանում է Հարավային Կովկասում ԱՄՆ-ի որդեգրած քաղաքականության ռազմավարությունը. քննարկվում են Միացյալ Նահանգների սահմանած հարաբերությունները հարավկովկասյան հանրապետությունների հետ, այդ հարաբերությունների տարբեր ասպեկտներն ու առանձնահատկությունները Սառը պատերազմի ավարտից հետո: Անդրադարձ է կատարվում Հարավային Կովկասի անվտանգության խնդիրներին: Ուսումնառության ընթացքում ուսանողները որոշակի հայացք կմշակեն նաև տարածաշրջանում Միացյալ Նահանգների իրականացրած քաղաքականության հեռանկարային ծրագրի վերաբերյալ:

1.2. Գասընթացի կրթական արդյունքները

Հարավային Կովկասում ԱՄՆ-ի վարած քաղաքականության հիմնական ուղղությունների ուսումնասիրություն:

ԱՄՆ-ի հարավկովկասյան քաղաքականության հետազոտություն, տարածաշրջանի պետությունների միջև առկա տարածայնությունների պարզաբանում:

Հարավային Կովկասում ԱՄՆ-ի վարած քաղաքականության վրա ամերիկյան լոբբիստական կազմակերպությունների ունեցած ազդեցության վերլուծություն:

Հարավկովկասյան հանրապետությունների հետ Միացյալ Նահանգների ունեցած հարաբերությունների էվոլյուցիայի ուսումնասիրություն:

Տարածաշրջանում ԱՄՆ-ի էներգետիկ և կոմունիկացիոն առաջնայնությունների հետազոտություն:

1.3. Գիտելիքների ստուգման ընթացիկ ձևեր

Ուսանողների գիտելիքների ստուգումը իրականացվում է երկու ընթացիկ քննությունների միջոցով: **Առաջին** ընթացիկ քննությունը գրավոր առաջադրանք է: Այն գնահատվում է առավելագույնը 4 միավոր, միավորների քայլը 0,5 է: Առաջին ընթացիկ քննության հարցատոմսերը ներառում են դասընթացի 1-3 թեմաները:

Երկրորդ ընթացիկ քննությունը բանավոր հարցում է, որը նույնպես գնահատվում է առավելագույնը 4 միավոր: Ինչպես առաջին ընթացիկ քննության դեպքում, այստեղ ևս միավորների քայլը 0,5 է: Երկրորդ ընթացիկ քննության հարցատոմսերը ներառում են դասընթացի 4-5 թեմաները:

Եզրափակիչ քննությունը գնահատվում է առավելագույնը 10 միավոր: Այն անցկացվում է բանավոր: Հարցատոմսը պարունակում է 3 տեսական հարց, որոնցից առաջին երկու հարցերը գնահատվում են 3-ական միավոր, իսկ վերջին՝ երրորդ հարցը՝ 4 միավոր: Միավորների քայլը 0,5 է:

Քաժին 2

Դասընթացի թեմաները և համառոտ բովանդակությունը

2.1. Դասընթացի կազմակերպական-մեթոդական տվյալները

Աշխատանքի տեսակը	Ժամաքանակը
Լսարանային աշխատանք	32
Դասախոսություն	22
Թեմայի քննարկում	10

2.2. Դասընթացի թեմատիկ պլանը

Թեմաների անվանումը	դասախոսություն	թեմայի քննարկում	ժամերն ըստ թեմաների
<u>Թեմա 1</u> ԱՄՆ-ի ռազմավարության առանձնահատկությունները հարավկովկասյան տարածաշրջանում Սառը պատերազմից հետո	4 ժամ	2 ժամ	6 ժամ
<u>Թեմա 2</u> ԱՄՆ-ի քաղաքականությունը ՀՀ-ի նկատմամբ: Քաղաքական-դիվանագիտական հարաբերությունների էվոլյուցիան, առևտրատնտեսական (ռազմական) հարաբերությունների դինամիկան	4 ժամ	2 ժամ	6 ժամ

Թեմա 3 ԱՄՆ-ի հարաբերությունները Վրաստանի և Ադրբեջանի հետ	4 ժամ	2 ժամ	6 ժամ
Թեմա 4 ԱՄՆ-ի էներգետիկ և կոմունիկացիոն առաջնությունները Հարավային Կովկասում	4 ժամ	2 ժամ	6 ժամ
Թեմա 5 Լոբբիստական կազմակերպությունների ազդեցությունը Հարավային Կովկասում ԱՄՆ-ի կողմից իրականացվող քաղաքականության վրա	6 ժամ	2 ժամ	8 ժամ
Ընդհանուր	22 ժամ	10 ժամ	32 ժամ

2.3. Դասընթացի բովանդակությունը

Թեմա 1. ԱՄՆ-ի ռազմավարության առանձնահատկությունները հարավկովկասյան տարածաշրջանում Սառը պատերազմից հետո:

Շրջադարձ ԱՄՆ-ի արտաքին քաղաքականության մեջ Սառը պատերազմից հետո: ԱՄՆ-ի ռազմավարությունը երկբևեռ աշխարհակարգի փլուզումից հետո: Բ. Քլինթոնի դոկտրինը և դրա ազդեցությունը ԱՄՆ-ի արտաքին քաղաքականության վրա: Հանրապետականների իշխանության գալը: Ջ. Բուշի դոկտրինը, «Չարիքի առանցքի» ստեղծումը և դրա դեմ պայքարը իբրև ԱՄՆ-ի արտաքին քաղաքականության գլխավոր նպատակ: «Վարդերի հեղափոխությունը» Վրաստանում: Վրաց-օսական պատերազմը և ԱՄՆ-ը: Բ. Օբամայի իշխանության գալը, նրա տեսակետը ԱՄՆ-ի արտաքին քաղաքականության վերաբերյալ: ԱՄՆ-ի քաղաքականությունը տարածաշրջանի մյուս երկրների՝ ՌԴ-ի, Իրանի Իսլամական Հանրապետության և Թուրքիայի նկատմամբ: Հայաստանը այդ քաղաքականության համատեքստում:

Թեման ամփոփող հարցեր

1. ԱՄՆ-ի ռազմավարությունը երկբևեռ աշխարհակարգի փլուզումից հետո:
2. Բուշի դոկտրինը, «Չարիքի առանցքի» ստեղծումը և դրա դեմ պայքարը՝ իբրև ԱՄՆ-ի արտաքին քաղաքականության գլխավոր նպատակ:
3. Բ. Օբամայի իշխանության գալը, նրա տեսակետը ԱՄՆ-ի արտաքին քաղաքականության վերաբերյալ:
4. ԱՄՆ-ի քաղաքականությունը տարածաշրջանի մյուս երկրների՝ ՌԴ-ի, Իրանի Իսլամական Հանրապետության, Թուրքիայի նկատմամբ՝ և Հայաստանը:

Գրականություն

1. **Богатуров А. Д.**, Глобальные аспекты “цивилизационного” влияния США в XXI в. // *Мировая экономика и международные отношения*. 2007. N 9, с. 114-122
2. **Давыдов Ю. П.**, Демократия, демократизация и проблемы войны и мира // *США.Канада: экономика-политика-культура*. 1999. N7, с. 3-16
3. Печатнов В.О., Манькин А.С. *История внешней политики США*, М., 2012
4. **Александро Кастро**, Эспин Стратегия всевластия внешняя политика США, М. 2012
5. **Рогов С. М.**, Вторая администрация Джорджа Буша-младшего // *США.Канада: экономика-политика-культура*. 2006. N2, с. 3-20, 2006. N3, с. 3-32
6. **Шаклеина Т. А.**, Россия и США в мировой политике, М. 2012
7. **Шаклеина Т. А.**, Россия и США в новом мировой порядке, М.: ИСКРАН, 2002, с. 97-280. / Электронный ресурс/. – Режим доступа: www.obraforum.ru
8. National Security Strategy of the United States of America. The White House. Washington D. C. May 2010 /Электронный ресурс/ - Режим доступа: www.Whitehouse.gov/nsc/nss/2010.
9. Bacevich A. J. *Washington Rules. America’s Path to Permanent War*. N.Y.: Metropolitan Books, 2010.
10. Bzezinski Z. *Second Chance. Three Presidents and the Crisis of American Superpower*. N.Y.: Basic Books, 2007
11. Handington S. P. *The Lonely Superpower* // *Foreign Affairs*. March/April 1999, Vol. 78. No. 2 P. 35-49

**Թեմա 2. ԱՄՆ-ի քաղաքականությունը ՀՀ-ի նկատմամբ:
Քաղաքական-դիվանագիտական հարաբերությունների
ելոյուցիան, առևտրատնտեսական (ռազմական)
հարաբերությունների դինամիկան:**

Հայ-ամերիկյան քաղաքական հարաբերությունների հաստատումը: Միացյալ Նահանգների և ՀՀ-ի միջև դիվանագիտական հարաբերությունների հաստատումը: Հայաստանը ԱՄՆ-ի կողմից Հարավային Կովկասում իրականացվող տնտեսական ծրագրերում: Հայ-ամերիկյան ռազմական համագործակցության հաստատումը և Հայաստանի մասնակցությունը խաղաղապահ ծրագրերին: Որպես Մինսկի խմբի համանախագահ՝ ԱՄՆ-ի դերակատարությունը ԼՂ հակամարտության կարգավորման գործընթացում:

Թեման ամփոփող հարցեր

1. Միացյալ Նահանգների և ՀՀ-ի միջև դիվանագիտական հարաբերությունների հաստատումը:
2. Հայաստանը ԱՄՆ-ի կողմից Հարավային Կովկասում իրականացվող տնտեսական ծրագրերում:
3. Հայ-ամերիկյան ռազմական համագործակցության հաստատումը և Հայաստանի մասնակցությունը խաղաղապահ ծրագրերին:

Գրականություն

1. **Մելիքյան Ս.**, Հայաստանի Հանրապետություն-Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներ հարաբերությունները 1991-2000 թթ., Եր., 2010 թ.
2. Հայ համայնքն ԱՄՆ-ում, Եր., «Նորավանք» ԳԿՀ, 2010 թ.
3. Հայ Սփյուռք հանրագիտարան, «Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներ, Հայ դատի հանձնախումբ», Երևան, 2003 թ.
4. **Гаджиев К. С.**, «Большая игра» на Кавказе, вчера, сегодня, завтра, М., 2012 г.

Ինքերևութային նյութեր

1. www.mfa.am ՀՀ արտգործնախարարության պաշտոնական կայք էջ
2. **Մինասյան Սերգեյ**, ՀՀ և ԱՄՆ փոխհարաբերությունների դինամիկան և միտումները. հայեցակարգային վերլուծություն, http://www.noravank.am/arm/articles/detail.php?ELEMENT_ID=5974
3. Armenian Assembly of America
<http://www.opensecrets.org/lobby/clientsum.php?year=2009&lname=Armenian+Assembly+of+America&id>
4. Foreign & Defense Policy <http://www.opensecrets.org/lobby/indusclient.php?year=2009&lname=Q04&id>
5. Statement on Signing the Freedom Support Act, October 24, 1992,
<http://www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=21658>
6. Freedom Support Act (Enrolled as Agreed to or Passed by Both House and Senate), Titel IX—Other Provisions, <http://thomas.loc.gov/cgi-bin/query/D?c102:5:./temp/~c102YegHO1>
7. Foreign Opetarions, Export Financing, And Related Programs Apropriations Act, 2002, Public Law 107-115, 107th Congress,
http://frwebgate.access.gpo.gov/cgi-bin/getdoc.cgi?dbname=107_cong_public_laws&docid=f:publ115.107
8. Humanitarian Aid Corridor Act. HR 942 IH, 104th Congress, 1st Session, The House of Representatives, February 14, 1995 <http://thomas.loc.gov/cgi-bin/query/z?c104:H.R.942>
9. The Armenian-American Political Action Committee
<http://www.armeniac.org/>
10. Text of H. Res. 252: Affirmation of the United States Record on the Armenian Genocide Resolution, 111th Congress, 1st Session, H. RES. 252,
<http://www.govtrack.us/congress/billtext.xpd?bill=hr111-252>

Թեմա 3. ԱՄՆ-ի հարաբերությունները Վրաստանի և Ադրբեջանի հետ

Վրաց-ամերիկյան հարաբերությունների հաստատումը: Վրաստանի անկախության ճանաչումը Միացյալ Նահանգների կողմից: Վրաստանի և ԱՄՆ-ի ռազմական համագործակցությունը: Ադրբեջանի և Միացյալ Նահանգների միջև հարաբերությունների հաստատումը, Ադրբեջանի անկախության ճանաչումը ԱՄՆ-ի կողմից: Ադրբեջանի և ԱՄՆ-ի համագործակցությունը ռազմական և տնտեսական ոլորտներում: Ամերիկյան մասնավոր նավթային ընկերությունների մասնակցությունը ադրբեջանական էներգետիկ ծրագրերին: ՎՈՒԱՄ-ի ստեղծումը որպես հակակշիռ ԱՊՀ-ում ՌԴ-ի ունեցած ազդեցության:

Թեման ամփոփող հարցեր

1. Վրաց-ամերիկյան հարաբերությունների հաստատումը: Վրաստանի անկախության ճանաչումը Միացյալ Նահանգների կողմից:
2. Վրաստանի և ԱՄՆ-ի ռազմական համագործակցությունը:
3. Ադրբեջանի և Միացյալ Նահանգների միջև հարաբերությունների հաստատումը, Ադրբեջանի անկախության ճանաչումը ԱՄՆ-ի կողմից:
4. Ամերիկյան մասնավոր նավթային ընկերությունների մասնակցությունը ադրբեջանական էներգետիկ ծրագրերին:
5. ՎՈՒԱՄ-ի ստեղծումը որպես հակակշիռ ԱՊՀ-ում ՌԴ-ի ունեցած ազդեցության:

Գրականություն

- 1 **Андреев Г.**, Империалистическая экспансия США под флагом "помощи" экономически слабо развитым странам // Международная жизнь. 2009. - № 10. - с. 44-46.
- 2 **Арошидзе П. Л., Катамадзе Д. Ш.**, Пути регулирования внешней торговли Грузии // Молодой ученый. 2010. № 5-1. с. 145-148.
- 3 **Арсенко А.**, Америко-натовский бросок в регион Черного моря // Рабочий класс. 2010. - №19 (506). с. 11-16.
- 4 **Бжезинский Г.**, Великая шахматная доска. - М.: Международные отношения, 2002. 375 с.
- 5 **Богатуров А.**, Равновесие недоверия. Приоритеты России на фоне смены власти в США // Международные процессы. - 2009. Том 7, № 3 (21). - с. 25-36.
- 6 **Большаков А. Г.**, Постконфликтная Грузия: от несостоявшегося государства к модернизированной политике? // Политика: Анализ. Хроника. Прогноз (Журнал политической философии и социологии политики). - 2009. Т. 52. № 1. с. 111-122.
- 7 **Борисенко Е. Н., Шевченко И. В., Евдокимов С. М.**, Черноморское экономическое сотрудничество (состояние и перспективы). Краснодар: Советская Кубань, 2000. 90 с.
- 8 **Братерский М.**, Вашингтон и новые региональные державы Азии // США - Канада: Экономика, политика, культура. 2007. № 3. с. 39-58.
- 9 **Гегелашвили Н. А.**, Дискуссии о новой стратегии США в Центральной Азии // США - Канада: Экономика. Политика. Культура. 2005. № 7. с. 107-117.
- 10 **Гегелашвили Н. А.**, Политика Вашингтона в государствах Южного Кавказа и Центральной Азии // США - Канада: экономика, политика, культура. 2007. № 5. с. 35-52.
- 11 **Гибрадзе Р. Н.**, Место Грузии в геостратегическом пространстве // Научный журнал Власть и общество (История, Теория, Практика). 2009. Т. 9. № 2. с. 39-50.
- 12 **Гильмутдинова Д.**, Азербайджан, Казахстан и Туркменистан в орбите военно-политической стратегии США в Каспийском регионе (1991-2007) // Россия и мусульманский мир. 2008. № 8. с. 59-65.
- 13 **Гребенников Е. А.**, Сотрудничество Азербайджана с США и НАТО в 90-е гг.: проблема налаживания партнерских отношений // Известия

- высших учебных заведений. Северо-Кавказский регион. Серия: Общественные науки. 2007. № 2. с. 129-132.
- 14 **Двинянин А.**, Закавказье. Проблемы и перспективы / Алексей Двинянин // Международная жизнь. 2008. № 12. с. 21-33.
 - 15 **Дзидзоев В. Д.**, Исторические и политико-правовые истоки противостояния Грузии с Южной Осетией и Абхазией // Философия права. 2010. № 3. с. 87-91.
 - 16 **Догонадзе Ш. А.**, Общие ценности и интересы - движущая сила партнерских отношений США и Грузии // Научный журнал Власть и общество (История, Теория, Практика). 2010. № 16. с. 4-18.
 - 17 **Дьякова Н. А.**, Военная политика США в отношении Украины и Грузии (2004-2010 гг.) // США и Канада: экономика, политика, культура. 2010. № 10. с. 90-107.
 - 18 **Мальшева Д. Б.**, Кавказский узел мировой политики / Д.Б. Мальшева // Свободная мысль. 2008. № 10. с. 19-30.
 - 19 **Панин В.** Роль Азербайджана в политике США на Кавказе // Россия и мусульманский мир. 2010. № 3. с. 69-77.
 - 20 **Парканский А. Б.**, Америко-грузинские экономические отношения сегодня и завтра / Парканский А.Б. // США. Канада: экономика, политика, культура. 2003. № 11. с. 57-68.

Բնութագրիչ և յայտարար

- 1 **Абдуллаев Э.**, Отношения между Азербайджаном и США интенсивно развиваются в экономическо-правовой области // <http://www.ia-centr.ru/archive.20/11/2007>.
- 2 Алиев и Фрид обсудили двусторонние отношения Азербайджана и США // <http://www.rian.ru/politics.20/10/2005>.
- 3 Безопасность, энергетика и внутренние реформы будут приоритетами США в Азербайджане – посол // <http://ru.trend.az/news/politi.18/03/2011>.
- 4 **Вагиф Мамед-заде.** Вступление Грузии в НАТО: "за" и "против" // Newcaucasus // <http://www.newcaucasus.com/index.php?newsid=2208.30.05.2009>.
- 5 Выступление Дэниела Фрида об отношениях между США, Турцией и Азербайджаном (США намечают стратегические цели в области демократии, энергетике и сотрудничества) // <http://atc.az/index.php?newsid=157>.

- 6 **Гётц Р.**, Большая игра на Каспийском море // Россия и мусульманский мир. - 2007. - № 8. - С. 158-159.
- 7 Грузино-американские переговоры по вопросам экономического сотрудничества // <http://www.civil.ge/rus/article.php?id=20455.24.02.2010>.
- 8 Грузинская экономика как зеркало грузинской "революции" // <http://osradio.ru/analitika/37755-analitika.html>.12.07.2011
<<http://osradio.ru/analitika/37755-analitika.html>. 12.07.2011>.
- 9 **К. Райс:** США выделяют Грузии \$1 млрд помощи // <http://www.eer.ru/content/view/17369/> 04.09.2008.
- 10 **Кара-Мурза С. Г.**, На пороге "оранжевой" революции // <<http://librioom.net/na-poroge-oranzhevoj-revoljucii/>.05.09.2010>.
11. **Караваяев А.**, Стратегические приоритеты США в отношении Азербайджана // <http://www.politcom.ru/11441.html>.
12. Национальные интересы Грузии в отношениях с США скомпрометированы не были - Грузия, Тбилиси / корр. Trend Н. Кирцхалиа // <http://www.trend.az/regions/scaucasus/georgia/1916941.html>.11.08.2011.
13. Объем торгового оборота между Азербайджаном и США за год составил 290 млн долл. // <http://news.mail.ru/economics/1367228/>.
14. Саммит США - Грузия: Грузия объявлена приоритетом // http://www.inoforum.ru/inostrannaya_pressa/sammit 10.09.2010>.
15. США выделили Грузии финансовую помощь в размере \$53,3 млн. // <http://top.rbc.ru/economics/21.05.2009>
<<http://top.rbc.ru/economics/21.05.2009>>.
16. США дадут Грузии 1 млрд. долларов на восстановление // <http://news.bbc.co.uk/hi/russian/russia/> 03.09.2008.
17. **Юлдашева Г., Шукурзода М.**, Стратегия нового Шелкового пути - проблемы и перспективы // <http://www.centrasia.ru/newsA.php?st=21.11.2011>.

Թեմա 4. ԱՄՆ-ի էներգետիկ և կոմունիկացիոն առաջնայնությունները Հարավային Կովկասում

«Նաբուկո» ծրագրի սկզբնավորումը: ԱՄՆ-ի մասնակցությունը նշված ծրագրին: Ենթակառուցվածքների միջոցով Կասպյան տարածաշրջանում ազդեցությունը ամրապնդելու ԱՄՆ-ի փորձերը: Բաքու-Թբիլիսի-Ջեյհան նավթամուղային նախագծի հիմնադրումը: ԱՄՆ-ի նավթային մասնավոր ընկերությունների մասնակցությունը նշված ծրագրին: Բաքու-Թբիլիսի-Էրզրում գազատարը: Նավթամուղային և գազամուղային ծրագրերը որպես միջոց տարածաշրջանում Ռուսաստանի ազդեցության նվազման համար: Իսրայելի մասնակցությունը նշված ծրագրերին:

Թեման ամփոփող հարցեր

1. «Նաբուկո» ծրագրի սկզբնավորումը: ԱՄՆ-ի մասնակցությունը նշված ծրագրին:
2. Բաքու-Թբիլիսի-Ջեյհան նավթամուղային նախագծի հիմնադրումը: ԱՄՆ-ի նավթային մասնավոր ընկերությունների մասնակցությունը նշված ծրագրին:
3. Նավթամուղային և գազամուղային ծրագրերը որպես միջոց տարածաշրջանում ռուսաստանի ազդեցության նվազման համար: Իսրայելի մասնակցությունը նշված ծրագրերին:

Գրականություն

1. Азербайджан не поддержал проект газопровода Nabucco в обход РФ, несмотря на обещания США // <http://www.newsru.com/world/05/09/2008>.
2. **Данилин И. В., Павлинова Н. В.**, Современные реалии и перспективы трубопровода Баку-Тбилиси-Джейхан // Минеральные ресурсы России. Экономика и управление. 2006. № 1. с. 90-95.
3. **Димитров Д., Димитров П.**, Черное море - нетрадиционный энергетический и сырьевой центр Европы // Геология и полезные ископаемые Мирового океана. 2010. № 2. с. 27-34.

4. **Коломойцева А. Ю.**, К вопросу об эксплуатации основного экспортного трубопровода Баку - Тбилиси - Джейхан // Вестник Российского государственного гуманитарного университета. 2009. № 8. с. 102-109.
5. **Николаюк Н. Н.**, Черноморские маршруты российской нефти // Вестник экономической интеграции. 2010. Т.1. с.157-162.
6. **Пашковская И. Г.**, Газопровод "Набукко": проект создания // Мировая экономика и международные отношения. 2010. № 4. с. 71-75.
7. **Саруханова О.**, Каспийское Эльдorado // <http://1news.az/politics/14/03/2011>
8. Давутоглу приедет в Азербайджан,
<http://www.vestikavkaza.ru/news/Davutoglu-priedet-v-Azerbaydzhan.html>
9. Мощность газопровода Баку-Тбилиси-Эрзурум может быть увеличена,
<http://www.newsgeorgia.ru/economy/20120424/214935913.html>

Թեմա 5. Լորբիստական կազմակերպությունների ազդեցությունը Հարավային Կովկասում ԱՄՆ-ի կողմից իրականացվող քաղաքականության վրա

Հայկական լորբիստական կազմակերպությունները ԱՄՆ-ում: Դրանց ստեղծման պատմությունը: Հայկական լորբիստական կազմակերպությունների գործունեությունը ԼՂ հիմնախնդրի հայանպաստ կարգավորման, Թուրքիայի կողմից Հայոց ցեղասպանության ճանաչման և Հարավային Կովկասում ԱՄՆ-ի կողմից հայանպաստ քաղաքականության իրականացման ուղղությամբ: Վրացական լորբիի գործունեությունը 2008թ. պատերազմից հետո ամերիկյան օգնության ծավալների ավելացման ուղղությամբ: Ադրբեջանական (թուրքական) լորբիի ստեղծումը և գործունեությունը:

Թեման ամփոփող հարցեր

1. ԱՄՆ-ում հայկական լորբիստական կազմակերպությունները: Դրանց ստեղծման պատմությունը:
2. Հայկական լորբիստական կազմակերպությունների գործունեությունը ԼՂ հիմնախնդրի հայանպաստ կարգավորման, Թուրքիայի կողմից Հայոց ցեղասպանության ճանաչման և Հարավային Կովկասում ԱՄՆ-ի կողմից հայանպաստ քաղաքականության իրականացման ուղղությամբ:
3. Վրացական լորբիի գործունեությունը 2008 թ. պատերազմից հետո ամերիկյան օգնության ծավալների ավելացման ուղղությամբ:
4. Ադրբեջանական (թուրքական) լորբիի ստեղծումը և գործունեությունը:

Գրականություն

1. Հայ համայնքն ԱՄՆ-ում, Եր., «Նորավանք» ԳԿՀ, 2010 թ.
2. Հայ Սփյուռք հանրագիտարան, «Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներ, Հայ դատի հանձնախումբ», Երևան, 2003 թ.

Ինքերևույթային նյութեր

1. Влияние лоббистских организаций на внешнюю политику США на Южном Кавказе, ВНЕШНЯЯ ПОЛИТИКА РЕСПУБЛИКИ АРМЕНИЯ. ПРОБЛЕМЫ И ВЫЗОВЫ: Научно-практическая конференция, посвященная 22-летию независимости РА (17 октября 2013г.)/ ЕГУ; Гл. Ред. Г. Петросян. – Ер.: Изд-во ЕГУ, 2014 – 166с., стр. 146-153
<http://ysu.am/faculties/hy/International-Relations/section/staff/person/1410>
2. Расходы на лоббизм и иностранные лоббисты в США в 2008 году,
<http://gtmatket.ru/news/state/2009/03/20/1947>.
3. Костяев Сергей, Примите в НАТО и помирите с Россией, 30 января, 2011г.,
http://glydingcoul.clan.su/news/primite_v_nato_i_pomirite_s_rossiej/2012-10-29-111
4. Информационная война вокруг конфликта в Южной Осетии,
<http://athanatoi.livejournal.com/61044.html?thread=537972>
5. Советник Маккейна одновременно лоббировал интересы Грузии,
www.lobbying.ru/content/sections/articleid_3442_linkid_.html
6. Грузия наняла лоббистскую фирму в США,
<http://meta.kz/novosti/georgia/151055-gruzija-nanjala-lobbistskuju-firmu-v-ssha.html>.
7. Отчет о лоббизме, www.lobbying.ru/content/sections/articleid_3787_linkid_.html
8. Рогин Джош, Foreign Policy, Альтернативное грузинское лобби в Вашингтоне, <http://aktiv.com.ua/archives/6940>
9. Некоторые детали лоббистских усилий Иванишвили в США, Civil Georgia, <http://apsny.ge/2012/pol/1345947325.php>
10. Armenian Assembly of America
<http://www.opensecrets.org/lobby/clientsum.php?year=2009&lname=Armenian+Assembly+of+America&id>
11. Foreign & Defense Policy <http://www.opensecrets.org/lobby/indusclient.php?year=2009&lname=Q04&id>

12. Statement on Signing the Freedom Support Act, October 24, 1992,
<http://www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=21658>
13. Freedom Support Act (Enrolled as Agreed to or Passed by Both House and Senate), Title IX—Other Provisions, <http://thomas.loc.gov/cgi-bin/query/D?c102:5:./temp/~c102YegHO1>
14. Foreign Operations, Export Financing, and Related Programs Appropriations Act, 2002, Public Law 107-115, 107th Congress,
http://frwebgate.access.gpo.gov/cgi-bin/getdoc.cgi?dbname=107_cong_public_laws&docid=f:publ115.107
15. Humanitarian Aid Corridor Act. HR 942 IH, 104th Congress, 1st Session, The House of Representatives, February 14, 1995 <http://thomas.loc.gov/cgi-bin/query/z?c104:H.R.942>
16. The Armenian-American Political Action Committee
<http://www.armenpac.org/>
17. Text of H. Res. 252: Affirmation of the United States Record on the Armenian Genocide Resolution, 111th Congress, 1st Session, H. RES. 252,
<http://www.govtrack.us/congress/billtext.xpd?bill=hr111-252>

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

**«ԱՄՆ-Ի ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ
ՀԱՐԱՎԱՅԻՆ ԿՈՎԿԱՍՈՒՄ»**

*ՄԱԳԻՍՏՐՈՍԱԿԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ
ԾՐԱԳԻՐ*

Համակարգչային ձևավորումը՝ Կ. Չալաբյանի
Կազմի ձևավորումը՝ Ա. Պատվականյանի
Հրատ. սրբագրումը՝ Լ. Հովհաննիսյանի

Չափսը՝ 60x84 1/16: Տպ. մամուլ 1.5:
Տպաքանակը՝ 300:

ԵՊՀ հրատարակչություն

ք. Երևան, 0025, Ալեք Մանուկյան 1

ՆՐԱՏԱՐԱԿՅՈՒԹՅՈՒՆ
ԵՐԵՎԱՆ 2015